Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
DEANA SPIELMANNA
přednesené dne 13. února 2025 [1]

Věc C-743/24 [Alchaster II] [i]

Minister for Justice and Equality
proti
MA

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou podal Supreme Court (Nejvyšší soud, Irsko)]

„Řízení o předběžné otázce – Dohoda o obchodu a spolupráci mezi Evropskou unií a Evropským společenstvím pro atomovou energii na jedné straně a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska na straně druhé – Justiční spolupráce v trestních věcech – Zatýkací rozkaz – Předávání osob – Nepříznivá změna systému podmíněného propuštění ve vystavujícím státě – Riziko porušení základního práva – Článek 49 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie – Zásada legality trestných činů a trestů“

I. Úvod

1. Projednávaná žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou podal Supreme Court (Nejvyšší soud, Irsko), je první věcí, v níž má Soudní dvůr posoudit rozsah zákazu zpětné účinnosti trestu podle článku 49 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“), a z tohoto důvodu přejdu přímo k zásadnímu rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) týkajícímu se této problematiky, kterým je Del Río Prada v. Španělsko [2]. V klíčové pasáži tohoto rozsudku se uvádí:

„[…] v důsledku opatření přijatých zákonodárcem, správními orgány nebo soudy po pravomocném uložení trestu nebo během výkonu trestu může dojít k novému vymezení či změně rozsahu ‚trestu‘ uloženého soudem rozhodujícím ve věci samé. [ESLP] má za to, že v takovém případě by dotčená opatření měla spadat do působnosti zákazu retroaktivního uplatňování trestů zakotveného v [čl. 7 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen ‚EÚLP‘) podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950]. V opačném případě by státy mohly – například změnou zákona nebo novým výkladem stávajících předpisů – přijímat opatření, která by měnila rozsah uloženého trestu se zpětnou účinností v neprospěch odsouzené osoby, která nemohla v okamžiku spáchání trestného činu nebo uložení trestu takový vývoj předvídat. Za takových podmínek by byl [čl. 7 odst. 1 EÚLP] zbaven veškerého užitečného účinku

[1] – Původní jazyk: angličtina.

[i] Název projednávané věci je fiktivní. Neodpovídá skutečnému jménu žádné ze zúčastněných stran.

[2] – Viz rozsudek ESLP ze dne 21. října 2013, Del Río Prada v. Španělsko (CE:ECHR:2013:1021JUD004275009, bod 89; dále jen „rozsudek Del Río Prada v. Španělsko“).

pro odsouzené osoby, neboť by došlo k *ex post facto* změně rozsahu jim uložených trestů v jejich neprospěch. [ESLP] zdůrazňuje, že takové změny je třeba odlišit od změn způsobu výkonu trestu, které nespadají do působnosti [čl. 7 odst. 1 EÚLP].“ [3]

2. Tato citace jasně a stručně dokládá, že může být obtížné rozlišovat mezi uložením trestu a jeho výkonem. Zejména je toto rozlišování problematické v případech, kdy je přijata nová právní úprava, která se údajně týká výkonu trestu, avšak její podstatou je zbavení jednotlivce svobody po dobu delší, než by tomu bylo podle předchozí právní úpravy.

3. V projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, kterou podal Supreme Court (Nejvyšší soud), tyto obtíže se správným vymezením vystupují na světlo o to zřetelněji. Uvedená žádost je dalším důkazem toho, že článek 7 EÚLP je sice „pravidlem jednoduché spravedlnosti, normou, kterou by pochopilo i dítě“ [4], jak se pregnantně vyjádřil lord Bingham, nicméně použití takového pravidla na konkrétní skutkové okolnosti již rozhodně tak přímočaré není.

4. V tomto stanovisku docházím k závěru, že není snadné nalézt přesnou dělicí linii mezi uložením a výkonem trestu a že tato problematika vyžaduje zkoumání dotčených vnitrostátních právních předpisů v každém jednotlivém případě zvlášť.

II. Rámec právní úpravy

A. EÚLP

5. Článek 7 EÚLP je nadepsán „Zákaz trestu bez zákona“. První odstavec tohoto článku stanoví:

„Nikdo nesmí být odsouzen za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, nebylo podle vnitrostátního nebo mezinárodního práva trestným činem. Rovněž nesmí být uložen trest přísnější, než jaký bylo možno uložit v době spáchání trestného činu.“

B. Unijní právo

6. Dohoda o obchodu a spolupráci mezi Evropskou unií a Evropským společenstvím pro atomovou energii na jedné straně a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska na straně druhé (dále jen „Dohoda o obchodu a spolupráci“) [5] je dohodou o přidružení založenou na článku 217 SFEU [6] a článku 101 Smlouvy o založení Evropského společenství pro atomovou

[3] – Viz rozsudek Del Río Prada v. Španělsko, bod 89.

[4] – Viz Bingham, T., *The Rule of Law*, Penguin Books, Londýn, 2011, s. 79.

[5] – Úř. věst. 2021, L 149, s. 10.

[6] – Rozhodnutí Rady (EU) 2021/689 ze dne 29. dubna 2021 o uzavření [Dohody o obchodu a spolupráci] a Dohody mezi Evropskou unií a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska o bezpečnostních postupech pro výměnu a ochranu utajovaných informací jménem Unie (Úř. věst. 2021, L 149, s. 2).

energii[7]. Po prvotní fázi prozatímního provádění od 1. ledna 2021[8] vstoupila Dohoda o obchodu a spolupráci v platnost dne 1. května 2021, v návaznosti na ratifikaci Unií a Spojeným královstvím[9]. Dohoda o obchodu a spolupráci sestává ze sedmi částí[10].

7. Článek 5 Dohody o obchodu a spolupráci, nadepsaný „Soukromá práva“, je obsažen v části první[11] hlavě II[12] Dohody o obchodu a spolupráci a stanoví:

„1. Aniž je dotčen článek SSC.67 Protokolu o koordinaci sociálního zabezpečení a ve vztahu k Unii s výjimkou části třetí této dohody, nesmí být žádné ustanovení této dohody ani žádné doplňující dohody vykládáno tak, že uděluje práva nebo ukládá povinnosti jiným osobám než těm, které byly vytvořeny mezi stranami podle mezinárodního práva veřejného, ani tak, že umožňuje, aby tato dohoda nebo jakákoli doplňující dohoda byla přímo uplatňována ve vnitrostátních právních systémech stran.

2. Strany nesmí ve svých vnitrostátních právních předpisech stanovit právo na soudní ochranu proti druhé straně na základě důvodu, že druhá strana jednala v rozporu s touto dohodou nebo jakoukoli doplňující dohodou.“

8. Část třetí se týká spolupráce v oblasti prosazování práva a justiční spolupráce v trestních věcech.

9. Článek 524 Dohody o obchodu a spolupráci, který je obsažen v části třetí hlavě I[13] a je nadepsán „Ochrana lidských práv a základních svobod“, stanoví:

„1. Spolupráce stanovená v této části je založena na dlouhodobé úctě stran a členských států k demokracii, právnímu státu a ochraně základních práv a svobod jednotlivců, jež jsou mimo jiné stanoveny ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v Evropské úmluvě o lidských právech, a na tom, že je důležité uplatňovat práva a svobody obsažené v této úmluvě na vnitrostátní úrovni.

2. Žádným ustanovením této části se nemění povinnost ctít základní práva a právní zásady, jak jsou vtěleny zejména do Evropské úmluvy o lidských právech a v případě Unie a jejích členských států do [Listiny].“

10. Hlava VII části třetí (články 596 až 632), nadepsaná „Předávání osob“, stanoví systém předávání mezi členskými státy a Spojeným královstvím. Tato ustanovení doplňuje příloha 43, v níž jsou specifikovány informace, které musí být obsaženy v zatýkacím rozkazu[14].

7 – Rozhodnutí Rady (Euratom) 2020/2253 ze dne 29. prosince 2020, kterým se schvaluje uzavření Dohody mezi vládou Spojeného království Velké Británie a Severního Irska a Evropským společenstvím pro atomovou energii o spolupráci v oblasti bezpečného a mírového využití jaderné energie Evropskou komisí a uzavření [Dohody o obchodu a spolupráci] Evropskou komisí jménem Evropského společenství pro atomovou energii (Úř. věst. 2020, L 444, s. 11).

8 – Viz čl. 783 odst. 2 Dohody o obchodu a spolupráci.

9 – Viz čl. 783 odst. 1 Dohody o obchodu a spolupráci a oznámení týkající se vstupu v platnost Dohody o obchodu a spolupráci a Dohody mezi Evropskou unií a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska o bezpečnostních postupech pro výměnu a ochranu utajovaných informací (Úř. věst. 2021, L 149, s. 2560).

10 – Společná a institucionální ustanovení (část první), obchod, doprava, rybolov a další ustanovení (část druhá), spolupráce v oblasti prosazování práva a justiční spolupráce v trestních věcech (část třetí), tematická spolupráce (část čtvrtá), účast na programech Unie, řádné finanční řízení a finanční ustanovení (část pátá), řešení sporů a horizontální ustanovení (část šestá) a závěrečná ustanovení (část sedmá).

11 – Společná a institucionální ustanovení.

12 – Zásady výkladu a definice.

13 – Obecná ustanovení.

14 – Článek 778 odst. 2 písm. r) Dohody o obchodu a spolupráci stanoví, že příloha 43 tvoří nedílnou součást části třetí hlavy VII. Viz též článek 606 Dohody o obchodu a spolupráci upravující obsah a formu zatýkacího rozkazu.

11. Článek 599 Dohody o obchodu a spolupráci, nadepsaný „Oblast působnosti“, v odstavci 3 stanoví:

„S výhradou článku 600, čl. 601 odst. 1 písm. b) až h), článku 602, článku 603 a článku 604 neodmítne stát vykonat zatýkací rozkaz vydaný v souvislosti s následujícím jednáním, za něž lze uložit trest odnětí svobody nebo ochranné opatření spojené s odnětím osobní svobody s horní hranicí sazby v délce nejméně dvanácti měsíců:

a) jednání jakékoli osoby, která přispěla ke spáchání skupinou osob sledujících společný cíl jednoho nebo více trestných činů v oblasti terorismu, jako jsou trestné činy uvedené v článcích 1 a 2 Evropské úmluvy o potlačování terorismu, přijaté ve Štrasburku dne 27. ledna 1977, nebo v souvislosti s trestnými činy nedovoleného obchodu s omamnými a psychotropními látkami nebo vraždy, těžkého ublížení na zdraví, únosu, omezování osobní svobody, braní rukojmí nebo znásilnění, a to i v případě, že se tato osoba vlastního provedení dotčeného trestného činu či trestných činů neúčastnila; toto přispění bylo úmyslné a došlo k němu s dalším vědomím toho, že její účast přispěje k dokonání trestné činnosti skupiny; nebo

b) terorismus podle definice v příloze 45.“

12. Článek 604 písm. c) Dohody o obchodu a spolupráci [15] stanoví, že „jsou-li závažné důvody domnívat se, že existuje reálné riziko z hlediska ochrany základních práv vyžádané osoby, může vykonávající justiční orgán případně předtím, než rozhodne o výkonu zatýkacího rozkazu, případně požadovat doplňující záruky ohledně zacházení s vyžádanou osobou po jejím předání“.

13. Článek 613 odst. 2 Dohody o obchodu a spolupráci stanoví, že „[p]ovažuje-li vykonávající justiční orgán informace, které mu sdělil vystavující stát, za nedostatečné pro to, aby mohl o předání rozhodnout, požádá o neprodlené poskytnutí potřebných doplňujících informací, zejména s ohledem na […] článek 604 […], a může stanovit lhůtu, ve které mají být tyto informace dodány […]“.

III. Původní řízení a předběžná otázka

14. Dne 26. listopadu 2021 byly okresním soudcem Magistrates’ Courts of Northern Ireland (soud prvního stupně Severního Irska, Spojené království) vydány vůči MA čtyři zatýkací rozkazy týkající se čtyř trestných činů souvisejících s terorismem [16], které byly údajně spáchány v období od 18. do 20. července 2020. Za první z těchto trestných činů je možné uložit trest odnětí svobody nepřevyšující 10 let, za ostatní tři trestné činy je možno uložit trest odnětí svobody až na doživotí.

15. Rozsudkem ze dne 24. října 2022, jakož i usneseními ze dne 24. října a 7. listopadu 2022 nařídil High Court (Vrchní soud, Irsko) předání MA do Spojeného království, přičemž mu nepovolil podání odvolání ke Court of Appeal (Odvolací soud, Irsko).

16. Rozhodnutím ze dne 17. ledna 2023 Supreme Court (Nejvyšší soud) povolil MA podání kasačního opravného prostředku proti výše uvedenému rozsudku a usnesením High Court (Vrchní soud).

[15] – Článek 604 Dohody o obchodu a spolupráci je nadepsán „Záruky, které musí ve zvláštních případech poskytnout vystavující stát“.

[16] – Těmito čtyřmi trestnými činy jsou 1) členství v zakázané organizaci, 2) řízení činnosti organizace podílející se na páchání teroristických činů, 3) spiknutí za účelem řízení činnosti organizace podílející se na páchání teroristických činů a 4) příprava trestného činu páchání teroristických činů.

17. MA tvrdí, že jeho předání do Spojeného království je neslučitelné se zásadou legality trestných činů a trestů.

18. Předkládající soud uvádí, že pokud by měl být MA předán do Spojeného království a odsouzen k trestu odnětí svobody, jeho právo na podmíněné propuštění by se řídilo právními předpisy Spojeného království přijatými po údajném spáchání trestných činů, pro které je trestně stíhán.

19. Vzhledem k tomu, že předkládající soud pochyboval, zda je nezbytné posuzovat existenci rizika porušení čl. 49 odst. 1 Listiny, a pokud by takové posouzení nutné bylo, jakým způsobem by měl tento přezkum vykonávat vykonávající justiční orgán na základě Dohody o obchodu a spolupráci a na základě Listiny, rozhodl se přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru předběžnou otázku.

20. V rozsudku Alchaster[17] Soudní dvůr rozhodl, že čl. 524 odst. 2 a čl. 604 písm. c) Dohody o obchodu a spolupráci ve spojení s čl. 49 odst. 1 Listiny musí být vykládány tak, že pokud osoba, na kterou je vydán zatýkací rozkaz na základě této dohody, namítá riziko porušení tohoto čl. 49 odst. 1 Listiny v případě předání do Spojeného království z důvodu pro tuto osobu nepříznivé změny podmínek podmíněného propuštění, ke které došlo po údajném spáchání trestného činu, pro který je tato osoba stíhána, je vykonávající justiční orgán povinen provést nezávislé posouzení existence tohoto rizika před rozhodnutím o výkonu tohoto zatýkacího rozkazu v situaci, kdy tento justiční orgán již vyloučil riziko porušení článku 7 EÚLP, na základě záruk, které obecně skýtá Spojené království, pokud jde o dodržování EÚLP, a možnosti téže osoby podat stížnost k ESLP. Po tomto přezkumu může tento vykonávající justiční orgán odmítnout výkon uvedeného zatýkacího rozkazu pouze v případě, že poté, co si od vystavujícího justičního orgánu vyžádal doplňující informace a záruky, má k dispozici objektivní, spolehlivé, přesné a řádně aktualizované informace, které prokazují, že existuje reálné riziko změny samotného rozsahu trestu, který bylo možno uložit v den spáchání předmětného trestného činu, což znamená uložení přísnějšího trestu, než jaký bylo možno původně uložit.

21. S ohledem na uvedený rozsudek požádal předkládající soud na základě čl. 613 odst. 2 Dohody o obchodu a spolupráci orgány Spojeného království o poskytnutí dalších informací týkajících se právních předpisů Spojeného království, které by se použily na MA, pokud by byl odsouzen za jeden nebo více trestných činů, pro které je stíhán. Okresní soudce Magistrates' Courts of Northern Ireland (soud prvního stupně Severního Irska) na tuto žádost odpověděl dne 17. září 2024.

22. V návaznosti na tuto odpověď předkládající soud potvrzuje, že v případech, kdy soud ukládal trest odnětí svobody na dobu určitou v době spáchání trestných činů dotčených ve věci v původním řízení, byl soud ukládající takový trest povinen stanovit „dobu odnětí svobody", která nesměla přesáhnout polovinu uloženého trestu a po jejímž uplynutí musel být pachatel podmíněně propuštěn. V případě trestu odnětí svobody na doživotí, trestu odnětí svobody na dobu neurčitou nebo trestu odnětí svobody s navazujícím podmíněným odsouzením k trestu odnětí svobody mohlo k podmíněnému propuštění dojít po uplynutí stanovené doby pouze v případě, že Parole Commissioners for Northern Ireland [komisaři Severního Irska pro podmíněné propuštění (Spojené království)] měli za to, že další pobyt odsouzené osoby ve vězení není pro účely ochrany veřejnosti nutný.

[17] – Viz rozsudek ze dne 29. července 2024 (C-202/24, EU:C:2024:649, bod 98 a výrok).

23. Podle systému podmíněného propuštění v Severním Irsku použitelného ode dne 30. dubna 2021, a to i na trestné činy spáchané před tímto datem, se trest odnětí svobody na dobu určitou za některý ze jmenovitě určených teroristických trestných činů skládá z „přiměřené doby odnětí svobody“ stanovené soudcem a dodatečné doby jednoho roku, kdy bude odsouzená osoba propuštěna na podmínku, přičemž celková délka těchto trestů nesmí překročit příslušnou maximální dobu odnětí svobody. Podmíněné propuštění je rovněž přípustné poté, co dotčená osoba vykonala dvě třetiny „přiměřené doby odnětí svobody“, pokud budou komisaři pro podmíněné propuštění přesvědčeni o tom, že další pobyt dotčené osoby ve vězení není pro účely ochrany veřejnosti nutný.

24. Pravidla týkající se podmíněného propuštění osoby odsouzené k trestu odnětí svobody na doživotí, k trestu odnětí svobody na dobu neurčitou nebo k trestu odnětí svobody s navazujícím podmíněným odsouzením k trestu odnětí svobody nejsou v projednávané věci relevantní, neboť předkládající soud uvedl, že námitky MA se týkají výlučně změny pravidel týkajících se trestů odnětí svobody na dobu určitou.

25. Předkládající soud má za to, že existuje reálná možnost, že MA bude v případě navrácení do Spojeného království odsouzen k trestu odnětí svobody na dobu určitou a že dotčená změna povede k tomu, že osoby odsouzené k takovému trestu odnětí svobody stráví ve vězení delší dobu. Táže se, zda lze změnu, která má za následek zrušení režimu automatického podmíněného propuštění, ještě považovat za změnu, která se týká pouze výkonu trestů, nebo zda je již nutno ji kvalifikovat jako změnu, která retroaktivně mění samotný rozsah trestu.

26. Za těchto okolností vydal Supreme Court (Nejvyšší soud) dne 22. října 2024 usnesení, doručené kanceláři Soudního dvora dne 24. října 2024, kterým rozhodl o přerušení řízení a podání žádosti Soudnímu dvoru o rozhodnutí o následující předběžné otázce:

„Pokud by byla na osobu, která byla odsouzena za trestný čin či trestné činy a byl jí uložen trest či tresty odnětí svobody na dobu určitou, uplatněna pozměněná pravidla, v jejichž důsledku by tato osoba musela vykonat alespoň dvě třetiny tohoto trestu a poté by měla pouze podmíněné právo na podmíněné propuštění závisející na posouzení nebezpečnosti, zatímco podle pravidel použitelných v době, kdy byly dotčené trestné činy údajně spáchány, by tato osoba měla automaticky zákonný nárok na podmíněné propuštění po vykonání poloviny tohoto trestu, znamenalo by to uložení ‚přísnějšího trestu‘ odsouzené osobě, než jaký bylo možno uložit v době údajného spáchání těchto trestných činů, což by představovalo porušení čl. 49 odst. 1 Listiny?“

IV. Řízení před Soudním dvorem

27. Supreme Court (Nejvyšší soud) požádal, aby byla projednávaná věc rozhodnuta ve zrychleném řízení podle čl. 105 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora.

28. Článek 105 odst. 1 jednacího řádu stanoví, že k žádosti předkládajícího soudu, nebo výjimečně i bez návrhu může předseda Soudního dvora po vyslechnutí soudce zpravodaje a generálního advokáta rozhodnout o projednání předběžné otázky ve zrychleném řízení, pokud povaha věci vyžaduje, aby byla projednána bez zbytečného odkladu [18].

[18] – Pokud v určité věci nadto vyvstávají závažné pochybnosti týkající se zásadních otázek vnitrostátního ústavního práva a unijního práva, může být s ohledem na zvláštní okolnosti takové věci nezbytné její projednání bez zbytečného odkladu. Viz usnesení předsedy Soudního dvora ze dne 19. října 2018, Wightman a další (C-621/18, EU:C:2018:851, bod 10 a citovaná judikatura).

29. Dne 26. listopadu 2024 rozhodl předseda Soudního dvora po vyslechnutí soudce zpravodaje a generálního advokáta, že vyhoví návrhu předkládajícího soudu, aby o této žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce bylo rozhodnuto ve zrychleném řízení podle čl. 105 odst. 1 jednacího řádu [19]. Předseda Soudního dvora vycházel ze skutečnosti, že předběžná otázka předložená předkládajícím soudem byla vznesena ve věci, která se týká osoby ve vazbě ve smyslu čl. 267 čtvrtého pododstavce SFEU. Kromě toho odpověď na tuto otázku může mít s ohledem na její povahu a okolnosti, za nichž byla položena, vliv na další trvání vazby dotčené osoby [20].

30. Předseda Soudního dvora stanovil lhůtu pro podání písemných vyjádření do 10. prosince 2024. V souladu s čl. 105 odst. 2 jednacího řádu bylo datum jednání stanoveno na 21. ledna 2025.

31. Písemná vyjádření předložili účastníci původního řízení, Evropská komise a vláda Spojeného království [21]. Všichni zúčastnění se dostavili k výše uvedenému jednání.

V. Posouzení

32. Předkládající soud se již podruhé během šesti měsíců obrací na Soudní dvůr v souvislosti s toutéž věcí projednávanou na vnitrostátní úrovni: irské orgány mají pochybnosti o tom, zda osoba, která údajně spáchala řadu trestných činů, může být předána do Spojeného království podle příslušných ustanovení Dohody o obchodu a spolupráci.

33. Ve svém rozsudku ze dne 29. července 2024 rozhodl Soudní dvůr, že čl. 524 odst. 2 a čl. 604 písm. c) Dohody o obchodu a spolupráci musí být vykládány tak, že pokud osoba, na kterou je vydán zatýkací rozkaz, namítá riziko porušení čl. 49 odst. 1 Listiny v případě předání do Spojeného království z důvodu pro tuto osobu nepříznivé změny podmínek podmíněného propuštění, ke které došlo po údajném spáchání trestného činu, pro který je tato osoba stíhána, je vykonávající justiční orgán povinen provést nezávislé posouzení existence tohoto rizika před rozhodnutím o výkonu tohoto zatýkacího rozkazu [22]. Po tomto přezkumu bude moci tento vykonávající justiční orgán odmítnout výkon uvedeného zatýkacího rozkazu pouze v případě, že poté, co si od vystavujícího justičního orgánu vyžádal doplňující informace a záruky, má k dispozici objektivní, spolehlivé, přesné a řádně aktualizované informace, které prokazují, že existuje reálné riziko změny samotného rozsahu trestu, který bylo možno uložit v den spáchání předmětného trestného činu, což znamená uložení přísnějšího trestu, než jaký bylo možno původně uložit [23].

34. Pokud jde konkrétně o působnost čl. 49 odst. 1 Listiny, Soudní dvůr odkázal na 1) svou ustálenou judikaturu, z níž vyplývá, že tento článek obsahuje přinejmenším stejné záruky, jako jsou záruky zakotvené v článku 7 EÚLP, které musí být zohledněny na základě čl. 52 odst. 3 Listiny jakožto minimální úroveň ochrany [24], a 2) ustálenou judikaturu ESLP, z níž vyplývá, že pro

[19] – Viz usnesení předsedy Soudního dvora ze dne 26. listopadu 2024, MA (C-743/24, EU:C:2024:983).

[20] – Viz usnesení předsedy Soudního dvora ze dne 26. listopadu 2024, MA (C-743/24, EU:C:2024:983, bod 8).

[21] – Stejně jako ve věci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 29. července 2024, Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649), má Spojené království právo vstoupit do projednávané věci jako vedlejší účastník. Podrobněji viz stanovisko generálního advokáta M. Szpunara ve věci Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:559, bod 30 a poznámka pod čarou 19).

[22] – To zahrnuje situaci, kdy tento justiční orgán již vyloučil riziko porušení článku 7 EÚLP, na základě záruk, které obecně skýtá Spojené království, pokud jde o dodržování EÚLP, a možnosti téže osoby podat stížnost k ESLP. Viz rozsudek ze dne 29. července 2024, Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, bod 98).

[23] – Viz rozsudek ze dne 29. července 2024, Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, bod 98).

[24] – Tamtéž, bod 92 a citovaná judikatura.

účely použití článku 7 EÚLP je třeba rozlišovat mezi opatřením, které představuje „trest“, a opatřením, které se týká jeho „výkonu“ nebo „provedení“. Pokud se povaha a účel opatření týkají prominutí trestu nebo změny v systému podmíněného propuštění, není toto opatření nedílnou součástí „trestu“ ve smyslu tohoto článku 7 EÚLP [25].

35. Soudní dvůr následně dospěl k závěru, že opatření týkající se výkonu trestu bude neslučitelné s čl. 49 odst. 1 Listiny pouze tehdy, pokud bude mít za následek retroaktivní změnu samotného rozsahu trestu, který bylo možné uložit v den spáchání dotčeného trestného činu, která by tedy znamenala uložení přísnějšího trestu, než jaký bylo možné původně uložit. Pokud tomu tak v žádném případě není, když se toto opatření omezuje na prodloužení časové hranice pro podmíněné propuštění, může tomu být jinak, zejména pokud uvedené opatření v podstatě ruší možnost podmíněného propuštění nebo je součástí souboru opatření vedoucích ke zhoršení inherentní povahy trestu, jejž bylo původně možno uložit [26].

36. Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 49 odst. 1 druhá věta Listiny musí být vykládán v tom smyslu, že pojem „přísnější trest“ obsažený v tomto ustanovení zahrnuje situaci, kdy byla ustanovení právního předpisu upravující režim podmíněného propuštění pozměněna tak, že právo na automatické podmíněné propuštění po vykonání poloviny uloženého trestu bylo nahrazeno právem na propuštění až po vykonání alespoň dvou třetin uloženého trestu. Takové propuštění pak závisí na posouzení prováděném komisaři pro podmíněné propuštění.

A. Uložení a výkon trestu

37. Úvodem je třeba zdůraznit, že s výjimkou mechanismu předávání zavedeného Dohodou o obchodu a spolupráci [27] nedošlo na úrovni Unie k harmonizaci pojmů, jimž se budu dále věnovat. Všechny tyto pojmy se v té či oné podobě nacházejí ve všech vnitrostátních právních úpravách členských států Unie. Z důvodu nedostatečné harmonizace se však pojmy a podrobnosti právní úpravy v jednotlivých členských státech nevyhnutelně liší. Následující úvahy jsou tudíž pokusem o shrnutí a vysvětlení pojmů, které jsou společné všem systémům trestního práva.

38. Zásadním problémem v projednávané věci je rozdíl mezi uložením a výkonem [28] trestu.

39. Trestněprávní předpisy upravují celou škálu trestů, přičemž nejpřísnější z nich je zbavení svobody ve formě trestu odnětí svobody. Takový trest je ukládán soudem [29] po provedení veřejného hlavního líčení a vyjadřuje veřejný odsudek spáchaného skutku, čímž přispívá

[25] – Tamtéž, bod 94 a citovaná judikatura ESLP.

[26] – Tamtéž, bod 97.

[27] – Dohoda o obchodu a spolupráci se významně inspirovala rámcovým rozhodnutím Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (Úř. věst. 2002, L 190, s. 1; Zvl. vyd. 19/06, s. 34) ve znění rámcového rozhodnutí Rady 2009/299/SVV ze dne 26. února 2009 (Úř. věst. 2009, L 81, s. 24). Viz též stanovisko generálního advokáta M. Szpunara ve věci Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:559, bod 63 a násl.).

[28] – V tomto stanovisku budu výrazy „výkon“ a „provedení“ používat jako synonyma.

[29] – To je často zakotveno v ústavě státu. Viz například článek 92 Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland (základní zákon Spolkové republiky Německo), jakož i rozsudek Bundesverfassungsgericht (Spolkový ústavní soud, Německo) ze dne 6. června 1967, 2 BvR 375/60, 53/60 a 18/65.

k dodržování práva. Tento trest obnáší významné omezení práv pachatele, a musí tedy odpovídat závažnosti trestného činu a vině [30]. Tento trest slouží vícero účelům, které obecně spadají do několika kategorií, jako je potrestání [31], odrazení [32] a náprava [33].

40. Naproti tomu výkonem trestu se rozumí proces provádění či vykonávání soudem uloženého trestu odnětí svobody. Vykonávací režimy se v jednotlivých právních řádech značně liší [34]. Výkon trestu může zahrnovat nástup do vězení, podrobnosti týkající se uvěznění a vedení výkonu trestu.

41. Tradičně je sice výkon trestu svěřen moci výkonné [35], avšak jednotlivé právní řády se liší, pokud jde konkrétně o problematiku toho, kdo přijímá *rozhodnutí* o propuštění z vězení: podle některých právních úprav musí být toto rozhodnutí povinně vydáváno soudcem [36], zatímco podle jiných právních úprav zajišťuje tento úkon moc výkonná [37]. V některých členských státech existuje smíšený systém, v němž v souvislosti s vybranými trestnými činy rozhoduje výkonná moc se souhlasem určitého segmentu moci soudní [38].

42. Ačkoli je rozlišování mezi uložením a výkonem trestu v teoretické rovině poměrně jednoznačné, onen pověstný ďábel se skrývá v detailu, tudíž je někdy určení jasné dělicí linie mezi uložením trestu a jeho výkonem poněkud obtížné [39], jak se pokusím dokreslit pomocí tří stručných příkladů: podmíněný trest, zkrácený trest a předčasné propuštění z výkonu trestu.

43. Zaprvé soud může v okamžiku ukládání trestu rozhodnout o odkladu jeho výkonu, čímž odsouzené osobě umožní vyhnout se nástupu do vězení, budou-li splněny určité podmínky. Tato možnost je k dispozici především a obvykle v případě krátkodobých trestů, kdy odsouzená osoba nemá žádný významný předchozí záznam v rejstříku trestů ani u ní nehrozí významné riziko recidivy, nebo v případech, kdy je v dotčené věci dána příznivá sociální prognóza.

[30] – V tomto smyslu viz Jescheck, H.-H. a Weigend, T., *Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil*, 5. vydání, Duncker & Humblot, Berlín, 1996, s. 13.

[31] – Slouží tak jako odplata za spáchaný trestný čin, čímž je zajištěno, že pachatel ponese následky.

[32] – Odrazuje tudíž jak konkrétního pachatele od páchání další trestné činnosti (konkrétní odrazení), tak širokou veřejnost od páchání trestné činnosti obecně (obecné odrazení).

[33] – Jejím cílem je pomoci pachatelům trestné činnosti, aby se mohli opětovně začlenit do společnosti a vést život nezatížený trestnou činností.

[34] – Viz Höffler, K. a Padfield, N., „The implementation of sentences“, in Ambos, K., Duff, A., Heinze, A., Roberts, J. a Weigend, T., *Core Concepts in Criminal Law and Criminal Justice, Volume II*, Cambridge University Press, 2022, s. 349 až 391, na s. 379.

[35] – Viz Tulkens, F. a van de Kerchove, M., *Introduction au droit penal. Aspects juridiques et criminologiques*, 8. vydání, Wolters, Waterloo, 2007, s. 595. Viz též Spielmann, A., „L'exécution des peines – un éternel problème“, in *Diagonales à travers le droit luxembourgeois, Livre jubilaire de la Conférence Saint-Yves 1946–1986*, Imprimérie Saint-Paul, Lucemburk, 1986, s. 831 až 846, na s. 839, opětovně vydáno v publikaci Spielmann, D. (editor), *Au diapason des Droits de l'Homme. Ecrits choisis (1975–2003)*, Bruylant, Brusel, 2006, s. 151 až 167, na s. 159.

[36] – Srov. např. právní úpravu Belgie (hlava V kapitola II Loi relative au statut juridique externe des personnes condamnées à une peine privative de liberté et aux droits reconnus à la victime dans le cadre des modalités d'exécution de la peine ze dne 17. května 2006: Tribunal de l'application des peines) nebo Německa [§ 462a Strafprozeßordnung (trestní řád): Strafvollstreckungskammer (trestní senát pověřený výkonem trestů)].

[37] – Tak je tomu ve Spojeném království, jak je podrobněji popsáno níže. Pokud jde o komplexní srovnávací přehled, viz van Kalmthout, A. M. a Tak, P. J. P., *Sanctions-Systems in the Member-States of the Council of Europe. Deprivation of liberty, community service and other substitutes. Part I* (1988) a *Part II* (1992), Kluwer Law International, Deventer. Viz též Pradel, J., *Droit pénal comparé*, 4. vydání, Dalloz, 2016, § 558.

[38] – Viz například právní úprava Lucemburska [článek 669 a násl. *Code de procedure pénale* (trestní řád)], kde může rozhodnutí vydat nejvyšší státní zástupce, resp. nejvyšší státní zástupce na základě stanoviska výboru, v němž kromě nejvyššího státního zástupce zasedají ještě dva členové státního zastupitelství.

[39] – Viz též Kadelbach, S., „Kapitel 15: Keine Strafe ohne Gesetz“, in Dörr, O., Grote, R., a Marauhn, T. (editoři), *EMRK/GG Konkordanzkommentar*, 3. vydání, Mohr Siebeck, Tübingen, 2022, bod 37.

44. Zadruhé délka trestu může být oficiálně zkrácena po jeho uložení. Tento institut se nazývá zkrácení trestu (či prominutí části trestu). Zpravidla může být takové zkrácení trestu důsledkem úspěšného opravného prostředku, milosti, amnestie či jednoduše změny právní úpravy, nebo dokonce judikatury. Pokud je zkrácení trestu přiznáno, pak se doba trvání tohoto nového kratšího trestu stává oficiální délkou trestu.

45. Třetí kategorie se týká systémů předčasného propouštění z vězení. V tomto případě se (původní) trest, zejména jeho délka, nemění. Místo toho je vězněné osobě umožněno vykonat zbývající část trestu za určitých podmínek mimo prostory vězení. Jedná se o jistý mezistupeň mezi vězeňským režimem (spjatým s odnětím svobody) a úplnou svobodou [40]. Takovéto předčasné propuštění může být automatické, nebo může být závislé na dobrém chování či pokroku dosaženém při nápravě odsouzeného.

46. Obecně panuje shoda na tom, že podmíněný trest (první příklad) souvisí s ukládáním trestu, zatímco předčasné propuštění z výkonu trestu (třetí příklad) se týká výkonu trestu. Zkrácení trestu (druhý příklad) je obecně považováno za institut související s ukládáním trestu, neboť dochází k oficiálnímu zkrácení jeho délky. V některých právních řádech je však tento institut vykládán tak, že se vztahuje k výkonu trestu, neboť k jeho zkrácení dochází až po odsouzení. Rozsudek Del Río Prada v. Španělsko, kterým se zabývám níže, spadá do této posledně uvedené kategorie.

B. Zásada zákazu zpětné účinnosti (čl. 7 odst. 1 EÚLP a článek 49 Listiny)

1. Obecné úvahy

47. Právní stát by měl jednotlivce chránit nejen prostřednictvím trestního práva, ale i před trestním právem [41]. Každý právní řád tak musí na jedné straně stanovit vhodné metody a prostředky pro předcházení trestné činnosti, a současně na druhé straně omezit uplatňování moci orgánů činných v trestním řízení, aby nebyli občané zbaveni veškerých prostředků obrany proti svévolnému či nepřiměřenému jednání ze strany státu. Jednou ze zásad, které slouží k zajištění tohoto druhého požadavku, je zásada legality. Jejím účelem je bránit svévolnému, nevypočitatelnému trestání bez zákonné opory nebo na základě neurčitého či retroaktivního zákona.

48. Zásadu legality lze rozdělit na čtyři další dílčí zásady [42]: zákaz analogie [43], zákaz obyčejového práva jako pramene pro stanovení nebo zpřísnění trestu [44], zákaz zpětné účinnosti [45] a zákaz neurčitých trestních zákonů [46].

49. Zásada legality je zakotvena v čl. 49 odst. 1 Listiny, podle kterého nikdo nesmí být odsouzen za jednání nebo opomenutí, které v době, kdy bylo spácháno, nebylo podle vnitrostátního nebo mezinárodního práva trestným činem.

[40] – Viz Spielmann, D. a Spielmann, A., *Droit pénal général luxembourgeois*, 2. vydání, Bruylant, Brusel, 2004, s. 576.

[41] – Viz Roxin, C., *Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I*, 4. vydání, C. H. Beck, Mnichov, 2006, § 5 A, bod 1.

[42] – Pokud jde o toto rozlišování, viz Roxin, C., *Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I*, 4. vydání, C. H. Beck, Mnichov, 2006, § 5 B, bod 7 a násl.

[43] – *Nullum crimen, nulla poena sine lege stricta.*

[44] – *Nullum crimen, nulla poena sine lege scripta.*

[45] – *Nullum crimen, nulla poena sine lege praevia.*

[46] – *Nullum crimen, nulla poena sine lege certa.*

50. Podobně platí, že nesmí být uložen trest přísnější, než jaký bylo možno uložit v době spáchání trestného činu. Pokud poté, co již byl trestný čin spáchán, stanoví zákon mírnější trest, uloží se tento mírnější trest.

51. Tato práva jsou jakožto základní práva právně vymahatelná [47].

52. Článek 49 odst. 1 Listiny vychází především z článku 7 EÚLP, jehož znění je zčásti totožné [48] se zněním čl. 49 odst. 1 Listiny [49]. Musí být vykládán tak, že obsahuje přinejmenším stejné záruky, jako jsou záruky zakotvené v článku 7 EÚLP [50]. To potvrzují i (nezávazná) vysvětlení k Listině [51].

53. Článek 7 EÚLP je jedním z hlavních ustanovení Úmluvy [52] a představuje nepostradatelný prvek právního státu. Od tohoto ustanovení nelze odstoupit podle článku 15 EÚLP [53].

54. To mne přivádí k judikatuře ESLP, na kterou se pro účely výkladu čl. 49 odst. 1 Listiny odkazuje. Existuje totiž poměrně robustní judikatura uvedeného soudu týkající se zákazu zpětné účinnosti [54], a sice druhé věty čl. 7 odst. 1 EÚLP, podle níž nesmí být uložen *trest* přísnější, než jaký bylo možno uložit v době spáchání trestného činu.

55. Podle tradiční a ustálené judikatury ESLP platí, že zatímco trest do působnosti čl. 7 odst. 1 EÚLP spadá, výkon tohoto trestu nikoli [55].

47 – Viz Lemke, S., in von der Groeben, H., Schwarze, J. a Hatje, A. (eds), *Europäisches Unionsrecht (Kommentar), Band 1*, 7. vydání, Nomos, Baden-Baden, 2015, článek 49 Listiny, bod 2.

48 – Znění prvních dvou vět čl. 49 odst. 1 Listiny je v podstatě totožné se zněním čl. 7 odst. 1 EÚLP.

49 – Vychází rovněž z článku 15 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech; viz vysvětlení k článku 49 – Zásady zákonnosti a přiměřenosti trestných činů a trestů, které je obsaženo ve vysvětleních k Listině základních práv (Úř. věst. 2007, C 303, s. 17). V souladu s čl. 6 odst. 1 třetím pododstavcem SEU a čl. 52 odst. 3 Listiny byla vysvětlení vypracována jako pomůcka pro výklad Listiny a unijní soudy i soudy členských států k nim musí náležitě přihlížet.

50 – Viz rozsudek ze dne 29. července 2024, Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, bod 92 a citovaná judikatura).

51 – Viz vysvětlení k článku 52 – Rozsah a výklad práv a zásad, které je obsaženo ve vysvětleních k Listině základních práv (Úř. věst. 2007, C 303, s. 17).

52 – V tomto smyslu viz též Scalia, D., „L'application du principe de légalité des peines aux crimes (les plus) graves: l'orthodoxie retrouvée", in *Revue trimestrielle des droits de l'homme*, sv. 25, č. 99, Brusel, 2014, s. 689 až 715, na s. 714.

53 – V této souvislosti viz též rozsudky ESLP ze dne 22. listopadu 1995, C. R. v. Spojené království (CE:ECHR:1995:1122JUD002019092, bod 32); ze dne 22. listopadu 1995, S. W. v. Spojené království (CE:ECHR:1995:1122JUD002016692, bod 34), a ze dne 12. února 2008, Kafkaris v. Kypr (CE:ECHR:2008:0212JUD002190604, bod 137).

54 – Je nicméně zajímavé, že ve svých stížnostech podávaných k ESLP stěžovatelé mnohem častěji staví svou argumentaci na údajných porušeních článku 7 EÚLP, a nikoli článku 5 (Právo na svobodu a osobní bezpečnost), článku 6 (Právo na spravedlivý proces) nebo článku 8 (Právo na respektování soukromého a rodinného života) EÚLP. K tomu viz Sanz-Caballero, S., „The principle of *nulla poena sine lege* revisited: The retrospective application of criminal law in the eyes of the European Court of Human Rights", in *European Journal of International Law*, sv. 28, č. 3, 2017, s. 787 až 817, na s. 789. Susana Sanz-Caballero rovněž zdůrazňuje, že v oněch několika málo věcech, v nichž ESLP konstatoval porušení článku 7 EÚLP, „se často jednalo o notoricky známé případy, které vyvolaly znepokojení ve společnosti".

55 – Viz rozhodnutí Evropské komise pro lidská práva ze dne ze dne 3. března 1986, Hogben v. Spojené království (CE:ECHR:1986:0303DEC001165385), a ze dne 28. února 1996, Hosein v. Spojené království (CE:ECHR:1996:0228DEC002629395). Viz též rozsudek ESLP ze dne 29. listopadu 2005, Uttley v. Spojené království (CE:ECHR:2005:1129DEC003694603), a rozsudek ESLP ze dne 12. února 2008, Kafkaris v. Kypr (CE:ECHR:2008:0212JUD002190604, bod 142).

56. Tentýž přístup ostatně zaujal i Výbor OSN pro lidská práva, který je monitorovacím orgánem Mezinárodního paktu o občanských a politických právech [56], a i ve vnitrostátních právních řádech se zásada zákazu zpětné účinnosti obvykle uplatňuje pouze na tresty, nikoli na jejich výkon [57].

2. Systém dotčený ve věci v původním řízení

57. Tím se dostáváme k projednávané věci a k otázce, zda se dotčená opatření týkají samotného trestu, nebo výkonu trestu. Aby bylo možno v této otázce rozhodnout, je nezbytné připomenout charakteristické rysy těchto opatření.

58. V konečném důsledku samozřejmě přísluší předkládajícímu soudu, aby v projednávané věci určil, zda v případě, že bude MA předán do Spojeného království, existuje riziko porušení čl. 49 odst. 1 Listiny [58]. Navíc se zde potýkáme se značným množstvím nejistých okolností, neboť dosud nedošlo k odsouzení MA a jeho předání je požadováno ve vztahu ke spáchání údajných trestných činů. V současné době pochopitelně není známo, zda bude v případě odsouzení uložen trest odnětí svobody na dobu určitou nebo trest odnětí svobody na doživotí. To vše je nicméně v konečném důsledku irelevantní, neboť otázka předkládajícího soudu se týká výslovně trestu na dobu určitou. Na Soudním dvoru tak bude, aby pozměněné právní předpisy posoudil (pouze) ve vztahu k trestům odnětí svobody na dobu určitou.

59. Navzdory výše uvedenému se domnívám, že na základě dostupných informací a s ohledem na skutečnost, že předkládající soud zjevně potřebuje určité nasměrování ohledně této otázky, jak o tom svědčí skutečnost, že svou otázku (opakovaně) předkládá Soudnímu dvoru, jsem schopen předkládajícímu soudu poskytnout určité vodítko.

a) Obsah nových pravidel

60. V případech, kdy soud ukládal trest odnětí svobody na dobu určitou v době spáchání trestných činů dotčených ve věci v původním řízení, byl soud ukládající takový trest povinen stanovit „dobu odnětí svobody“, která nesměla přesáhnout polovinu uloženého trestu a po jejímž uplynutí musel být pachatel – automaticky – podmíněně propuštěn [59]. Secretary of State for Northern Ireland (ministr pro Severní Irsko, Spojené království) byl povinen propustit vězně, který ve vězení strávil příslušnou dobu uvěznění [60].

[56] – Článek 15 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech obsahuje zákaz zpětné působnosti trestního zákona. V uvedené věci Výbor pro lidská práva upřesnil, že retroaktivní zavedení podmíněného propuštění s povinným dohledem nebylo považováno za trest ve smyslu výše uvedeného článku 15, ale spíše za opatření sociální pomoci určené k zajištění nápravy pachatele. Viz A. R. S. v. Kanada, sdělení č. 91/1981, UN. Doc. CCPR/C/OP/1 at 29 (1984), bod 5.3, k dispozici na adrese: https://juris.ohchr.org/casedetails/438/en-US. Výbor pro lidská práva tak toto sdělení prohlásil za nepřípustné. Pokud jde o kritické pojednání, viz Schabas, W. A., *U. N. International Covenant on Civil and Political Rights. Nowak's CCPR Commentary*, 3. vydání, N. P. Engel Verlag, Kehl, 2019, článek 15 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, bod 13.

[57] – Viz například Merle, R. a Vitu, A., *Traité de droit criminel, Tome I*, 7. vydání, Éditions Cujas, Paříž, 1997, bod 282, a Kuty, F., *Principes généraux du droit pénal belge*, Éditions Larcier, Brusel, 2007, body 482 a 506.

[58] – V tomto smyslu viz stanovisko generálního advokáta M. Szpunara ve věci Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:559, bod 81).

[59] – Viz článek 8 Criminal Justice (Northern Ireland) Order 2008 [nařízení o trestní justici (Severní Irsko) z roku 2008], který byl předkládajícím soudem ocitován v bodech 17 a 18 žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce. V případě trestu odnětí svobody na doživotí, trestu odnětí svobody na dobu neurčitou nebo trestu odnětí svobody s navazujícím podmíněným odsouzením k trestu odnětí svobody může k podmíněnému propuštění dojít po uplynutí stanovené doby pouze tehdy, pokud budou mít komisaři pro podmíněné propuštění (Spojené království) za to, že další pobyt odsouzené osoby ve vězení není pro účely ochrany veřejnosti nutný.

[60] – Viz článek 17 nařízení o trestní justici (Severní Irsko) z roku 2008, který byl předkládajícím soudem ocitován v bodech 17 a 18 žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

61. Podle nových pravidel je nyní odsouzené osobě uložen trest odnětí svobody na dobu určitou, která odpovídá souhrnu „přiměřené doby odnětí svobody“ a dodatečné doby jednoho roku, kdy má být pachatel propuštěn na podmínku. Tato celková doba nesmí překročit příslušnou maximální možnou dobu odnětí svobody (pro účely projednávané věci: 10 let)[61]. „Přiměřenou dobou odnětí svobody“ je doba, která podle názoru soudu zaručuje přiměřenost trestu. Po uplynutí dvou třetin této doby může být pachatel na pokyn komisařů pro podmíněné propuštění podmíněně propuštěn, a to za podmínky, že komisaři budou přesvědčeni, že další pobyt vězněné osoby ve vězení není pro účely ochrany veřejnosti nutný[62].

62. Nová pravidla tudíž zavedla dvě samostatné změny: zaprvé, možnost podmíněného propuštění nastává nikoli po uplynutí poloviny délky trestu, ale až po uplynutí alespoň dvou třetin této doby, přičemž platí, že dotčená osoba musí být vždy podmíněně propuštěna alespoň na jeden, poslední rok doby výkonu trestu. Zadruhé systém automatického propouštění byl nahrazen systémem podmíněného propouštění, kdy je nutný pokyn komisařů pro podmíněné propuštění.

63. Je třeba dodat, jak nastínil předkládající soud[63], že podle rozsudku Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království)[64], který je v projednávané věci relevantní, je deklarovaným účelem změny uvedeného aktu chránit veřejnost tím, že pachatelé teroristických činů již nebudou propouštěni předčasně a automaticky a že dojde k prodloužení doby, po jejímž uplynutí lze teprve o propuštění těchto pachatelů uvažovat.

b) Argumenty předkládané zúčastněnými

64. MA v podstatě tvrdí, že „zrušení“ možnosti předčasného propuštění zmíněné v rozsudku Soudního dvora ve věci Alchaster[65] musí být vykládáno tak, že zahrnuje nejen absolutní vyloučení možnosti podmíněného propuštění v kterékoli fázi výkonu trestu odnětí svobody, ale též vyloučení možnosti automatického propuštění, které bylo původně stanoveno ve vztahu k určité konkrétní fázi tohoto výkonu. Kromě toho mají podle MA změny dotčené ve věci v původním řízení za následek zhoršení inherentní povahy uloženého trestu. Tvrdí, že tyto změny zavádějí určitý sankční prvek.

65. Irsko, Spojené království a Komise zastávají opačný názor. Zdůrazňují, že dotčené tresty se nemění, tedy stále se jedná o tresty odnětí svobody nepřevyšující 10 let. Změna podmínek předčasného propuštění je podle jejich vyjádření typickým příkladem opatření týkajícího se výkonu trestu. Komisaři pro podmíněné propuštění navíc nemají pravomoc uložený trest prodlužovat nebo zkracovat.

[61] – Viz bod 22 žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

[62] – Viz bod 22 žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

[63] – Viz bod 21 žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

[64] – Viz rozsudek Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) ze dne 19. dubna 2023, Morgan a další v. Ministry of Justice, [2023] UKSC 14, [2024] AC 130, bod 69, k dispozici na adrese https://www.supremecourt.uk/cases/uksc-2022-0056.

[65] – Viz rozsudek ze dne 29. července 2024, Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, bod 97).

c) Analýza

66. Připouštím, že projednávaná věc je hraničním případem, kde správné řešení není hned na první pohled zřejmé. Než budu moci Soudnímu dvoru navrhnout odpověď na položenou předběžnou otázku, musím pečlivě analyzovat relevantní judikaturu ESLP [66].

1) Judikatura ESLP

67. Výchozím bodem ustálené judikatury ESLP je, že pojem „trest“ má autonomní působnost [67]. ESLP ve své ustálené judikatuře dále shledává rozdíl mezi opatřením, které představuje trest jako takový, a opatřením, které se týká jeho výkonu a provedení.

i) Judikatura předcházející rozsudku Del Río Prada v. Španělsko

68. V rozhodnutí Hogben se jednalo o odnětí svobody na doživotí jakožto trestu, který musí být povinně uložen za vraždu, přičemž podle použitelné právní úpravy platilo, že pokud již dotčená osoba nebyla považována za nebezpečnou, mohla být přemístěna z uzavřeného vězení do otevřeného a mohla důvodně očekávat propuštění na svobodu v průběhu dvou let po tomto přemístění. Po uplynutí 13 let ve výkonu trestu byl P. Hogben přemístěn do otevřené věznice. Během této doby došlo ke změně pravidel pro podmíněné propuštění. Příslušný ministr [68] oznámil novou politiku podmíněného propouštění na konferenci své politické strany. Deklarovaným cílem bylo vyloučit podmíněné propuštění před uplynutím 20 let ve vězení u „osob, které se dopustily vraždy příslušníků policie nebo vězeňské služby, u vražd spáchaných v rámci teroristických činů, sexuálních nebo sadistických vražd dětí a vražd spáchaných střelnou zbraní během loupeže“. To mělo za následek, že P. Hogben nesplnil podmínky pro propuštění před uplynutím 20 let ve výkonu trestu. Evropská komise pro lidská práva měla za to, že „trestem“ se pro účely čl. 7 odst. 1 EÚLP rozumí trest odnětí svobody na doživotí. Skutečnost, že došlo ke změně režimu podmíněného propuštění, se týkala výkonu trestu, nikoli dotčeného „trestu“ [69]. V důsledku toho byla podaná stížnost prohlášena za nepřípustnou.

69. V rozhodnutí Hosein byl stěžovatel odsouzen k trestu odnětí svobody na doživotí. Během doby, kdy se nacházel ve výkonu trestu, onemocněl a musel pobývat v nemocnici za účelem léčby, přičemž v důsledku těchto skutečností mu bylo odepřeno jednání o podmíněném propuštění, které mohlo vést k jeho propuštění. Evropská komise pro lidská práva konstatovala, že „očekávání spjatá s podmíněným propuštěním nemají vliv na uložený ‚trest‘ ve smyslu článku 7 [EÚLP]“ [70].

70. V rozsudku Grava byl stěžovatel odsouzen k trestu odnětí svobody v délce šesti let, který příslušný odvolací soud později zkrátil na čtyři roky. Následně požádal stěžovatel o další zkrácení trestu, která za určitých podmínek umožňovala jeho prominutí. Po prvotním odmítnutí bylo

[66] – Relevantní je rovněž judikatura bývalé Evropské komise pro lidská práva, která působila jako rozhodovací orgán prvního stupně před tím, než dne 1. listopadu 1998 vstoupil v platnost Protokol č. 11 k [EÚLP], kterým se mění kontrolní mechanismus v ní ustavený.

[67] – V tomto smyslu viz rozsudek ESLP ze dne 9. února 1995, Welch v. Spojené království (CE:ECHR:1995:0209JUD001744090, bod 28); ze dne 8. června 1995, Jamil v. Francie (CE:ECHR:1995:0608JUD001591789, bod 31), a ze dne 12. února 2008, Kafkaris v. Kypr (CE:ECHR:2008:0212JUD002190604, bod 142).

[68] – Tímto ministrem byl Secretary of State for the Home Department (ministr vnitra, Spojené království).

[69] – Viz rozhodnutí Evropské komise pro lidská práva ze dne 3. března 1986, Hogben v. Spojené království (CE:ECHR:1986:0303DEC001165385, bod 4).

[70] – Viz rozhodnutí Evropské komise pro lidská práva ze dne 28. února 1996, Hosein v. Spojené království (CE:ECHR:1996:0228DEC002629395, bod 1).

prominutí trestu nakonec přiznáno. V té době již byl stěžovatel propuštěn. Doba, kterou strávil ve vězení, však překročila dobu, kterou by ve vězení strávil, kdyby bylo prominutí uplatněno včas. Stěžovatel tedy tvrdil, že opožděná žádost o prominutí trestu vedla k uplatnění přísnějšího trestu, než jaký byl právem stanoven v době spáchání trestného činu, kterého se dopustil. ESLP s tímto tvrzením nesouhlasil a uvedl, že pojmem „trest" se rozumí onen trest odnětí svobody v délce čtyř let. Problematika prominutí trestu se týká výkonu trestu, nikoli trestu samotného. Nedošlo tedy k porušení čl. 7 odst. 1 EÚLP[71].

71. V rozhodnutí Uttley se jednalo o odsouzeného, jemuž byl uložen trest odnětí svobody v délce 12 let a kterému by vznikl nárok na předčasné propuštění na svobodu po vykonání dvou třetin trestu při splnění podmínky dobrého chování[72]. V době, kdy byl B. Uttley ve vězení, došlo ke změně těchto pravidel, takže nově platilo, že předčasné propuštění po vykonání dvou třetin trestu je vázáno na podmínku. Stěžovatel tvrdil, že požadavek splnění podmínky představuje přísnější trest, než byl trest původně uložený. ESLP stížnost zamítl jako nepřípustnou, přičemž zopakoval, že dotčené opatření nebylo součástí trestu, ale systému případného propouštění vězňů na svobodu před vykonáním celého uloženého trestu odnětí svobody[73].

72. Lze tedy shrnout, že ze všech výše uvedených rozhodnutí vyplývá, že pokud se povaha a účel opatření týkají prominutí trestu nebo změny systému předčasného propuštění, nejedná se o součást „trestu" ve smyslu článku 7 EÚLP.

ii) Rozsudek Del Río Prada v. Španělsko

73. To mne přivádí k otázce, do jaké míry byl výše popsaný poměrně formalistický přístup ESLP změněn rozsudkem Del Río Prada v. Španělsko.

74. V době, kdy I. Del Río Prada páchala trestnou činnost, stanovil španělský trestní zákoník z roku 1973 dobu 30 let jako maximální dobu odnětí svobody v případě ukládání několika trestů. Uvedený trestní zákoník dále přiznával vězněné osobě právo na prominutí jednoho dne za každé dva dny, kdy vězněná osoba pracovala. Následně, tedy nejen poté, co došlo ke spáchání dotčených trestných činů, ale i po uložení uvedených trestů, uplatnil Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko) tzv. „Parotovu doktrínu", která změnila způsob počítání prominutí trestu. Namísto uplatnění prominutí trestu na onu maximální dobu 30 let byla tato prominutí uplatňována na každý jednotlivý trest zvlášť. V důsledku této změny tak I. Del Río Prada *de facto* nemohla využít *žádného prominutí trestu*. Jinými slovy, I. Del Río Prada měla nulovou šanci na prominutí trestu.

[71] – Viz rozsudek ESLP ze dne 10. července 2003, Grava v. Itálie (CE:ECHR:2003:0710JUD004352298, bod 51).

[72] – Podmíněné propuštění bylo možné po uplynutí jedné třetiny trestu.

[73] – Viz rozsudek ESLP ze dne 29. listopadu 2005, Uttley v. Spojené království (CE:ECHR:2005:1129DEC003694603). Na vnitrostátní úrovni Court of Appeal (England & Wales) [Odvolací soud (Anglie a Wales), Spojené království] rozhodl, že uložení podmínky je nedílnou součástí celého trestu, nikoli pouze jednou z forem jeho provádění. Za „neodpovídající realitě" označil tvrzení, že se trest nestal přísnějším, a z tohoto důvodu konstatoval porušení článku 7 EÚLP. Viz [2003] EWCA Civ 1130, body 14 a 15; k dispozici na adrese: http://www2.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2003/1130.html. House of Lords (Sněmovna lordů) však rozhodnutí Court of Appeal (England & Wales) [Odvolací soud (Anglie a Wales)] zrušila ([2004] UKHL 38, k dispozici na adrese: https://publications.parliament.uk/pa/ld200304/ldjudgmt/jd040722/uttley-1.htm). Podrobně viz Douglas, H., „Article 7: no punishment without law", in Simor, J. a Emmerson, B., *Human Rights Practice*, Sweet & Maxwell, Londýn, 2024.

75. Za těchto okolností ESLP, zasedající ve Velkém senátu [74], rozhodl, že uplatnění Parotovy doktríny na situaci I. Del Río Prada zbavuje veškerého užitečného účinku prominutí trestu za práci vykonávanou ve vězení, na která měla I. Del Río Prada nárok na základě zákona a v souladu s pravomocnými rozhodnutími soudců pověřených výkonem trestů [75]. ESLP dále uvedl, že způsob, jakým jsou tato ustanovení uplatňována, „překračuje rámec pouhé politiky výkonu trestu odnětí svobody ve vězení“ [76], a že „v důsledku ‚Parotovy doktríny' přestává být maximální doba odnětí svobody v délce [30] let samostatným trestem, na který se uplatňují prominutí trestu za práci vykonávanou ve vězení, a namísto toho se stává trestem odnětí svobody v délce [30] let, na který se žádná taková prominutí ve skutečnosti neuplatní“ [77].

76. Právě tento posledně uvedený aspekt je podle mého názoru pro účely projednávané věci zásadní: v rozsudku Del Río Prada v. Španělsko již za nového právního stavu ke zkrácení uloženého trestu vůbec nemohlo dojít. Taková mimořádná okolnost představovala nové vymezení rozsahu původně uloženého trestu.

77. Rozsudek Del Río Prada v. Španělsko podle mého přesvědčení v podstatě potvrzuje předchozí judikaturu, čímž se zachovává rozdíl mezi uložením a výkonem trestu. Vzhledem ke skutkovým okolnostem uvedené věci však došlo k tomu, že vyloučením jakékoli možnosti zkrácení trestu byl dotčen rozsah původně uloženého trestu.

iii) Judikatura po rozsudku Del Río Prada v. Španělsko

78. ESLP následně tento rozsudek uplatnil v řadě rozhodnutí o nepřípustnosti.

79. V rozhodnutí ve věci Abedin měl stěžovatel původně nárok na automatické a nepodmíněné propuštění po vykonání tří čtvrtin trestu. Podle nových pravidel, která byla přijata a nabyla účinnosti po odsouzení stěžovatele, bylo každé propuštění závislé na schválení komisí pro podmíněné propuštění. Podmínky podmíněného propuštění navíc zůstaly v platnosti až do uplynutí celé délky trestu.

80. Jinými slovy, stejně jako v projednávané věci byl systém, který vedl k automatickému propuštění, nahrazen systémem vyžadujícím pokyn a schválení komise pro podmíněné propuštění.

81. ESLP nejprve připomněl svou judikaturu, především rozhodnutí Uttley a rozsudek Del Río Prada v. Španělsko. S výslovným odkazem na posledně zmíněný rozsudek uvedený soud podotkl, že rozhodujícím prvkem při rozhodování o použitelnosti článku 7 EÚLP na takovouto věc je, zda zavedené změny měly za následek změnu či nové vymezení trestu *samotného* [78]. Vysvětlil, že v rozsudku Del Río Prada v. Španělsko „problém týkající se článku 7 [EÚLP] vyvstal z toho důvodu, že namísto uplatnění prominutí trestu, na která stěžovatelce vznikl nárok, na trest odnětí svobody v délce [30] let, jak tomu bylo podle dřívější soudní praxe, uplatnily příslušné orgány v souladu s nedávnou změnou judikatury tato prominutí trestu, na která stěžovatelce vznikl nárok, na jednotlivé individuální tresty. ESLP měl za to, že změnu praxe ve Španělsku lze

[74] – V uvedené věci došlo k jejímu postoupení Velkému senátu na žádost španělské vlády na základě článku 43 EÚLP, což znamená, že se jedná o výjimečný případ, který vyvolává „závažnou otázku týkající se výkladu nebo použití [EÚLP] nebo závažný problém obecného významu“ (viz čl. 43 odst. 2 EÚLP).

[75] – Rozsudek Del Río Prada v. Španělsko, bod 107.

[76] – Viz rozsudek Del Río Prada v. Španělsko, bod 108.

[77] – Viz rozsudek Del Río Prada v. Španělsko, bod 109.

[78] – Viz rozhodnutí ESLP ze dne 12. listopadu 2019, Abedin v. Spojené království (CE:ECHR:2019:1112DEC005402616, bod 33).

v podstatě kvalifikovat tak, že má celkově za následek změnu, resp. nové vymezení trestu uloženého stěžovatelce, a sice z původního trestu v délce [30] let, od níž se odečítají případná prominutí trestu, na která stěžovatelce vznikl nárok, se nově stává trest v délce [30] let bez jakéhokoli nároku na prominutí trestu“ [79].

82. ESLP následně rozhodl, že totožné úvahy se nepoužijí na věc týkající se M. Abedina, neboť jeho trest odnětí svobody v délce 20 let nebyl změněn, a že na tento trest se použijí ustanovení týkající se předčasného propuštění [80]. Dodal, že nedošlo k žádnému myslitelnému novému vymezení ani změně „trestu“ uloženého M. Abedinovi [81]. To vedlo ESLP k závěru, že věc M. Abedina se týká způsobu výkonu jemu uloženého trestu a nespadá do působnosti čl. 7 odst. 1 EÚLP [82]. V důsledku těchto skutečností rozhodl, že stížnost je nepřípustná [83].

83. V rozhodnutí Devriendt byl stěžovatel odsouzen k trestu odnětí svobody na doživotí. V době odsouzení stěžovatele platilo, že odsouzený mohl požádat o podmíněné propuštění po uplynutí 10 let ve vězení. Následně byla tato minimální doba pobytu ve vězení prodloužena na 15 let, přičemž toto pravidlo se uplatnilo se zpětnou účinností i na takové věci, jako byla věc J. Devriendta.

84. ESLP rozhodl, že dotčená změna právních předpisů se týkala výkonu trestu. Stejně jako v rozhodnutí Abedin ESLP připomněl, že po dni spáchání onoho trestného činu k žádné změně dotčeného trestu nedošlo [84]. ESLP dále podotkl, že podle belgického práva představuje podmíněné propuštění způsob výkonu trestu odnětí svobody, kdy odsouzená osoba vykonává jí uložený trest mimo prostory věznice, přičemž během vymezené zkušební doby musí dodržet uložené podmínky. V této souvislosti ESLP výslovně uvedl, že uvedená věc se v tomto ohledu odlišuje od situace v rozsudku Del Río Prada v. Španělsko, ve kterém se jednalo o zkrácení trestu, který měl být vykonán, nikoli o pouhé omezení nebo úpravu podmínek výkonu trestu [85].

85. ESLP následně odlišil situaci J. Devriendta od situace I. Del Río Prada. Připustil, že změna právní úpravy z roku 2013 měla za následek prodloužení časové hranice pro podmíněné propuštění, což nepochybně vedlo ke zpřísnění podmínek odnětí svobody stěžovatele, nicméně uvedl, že na rozdíl od situace, která nastala ve věci Del Río Prada v. Španělsko, nemělo toto přísnější zacházení za následek úplné vyloučení možnosti podmíněného propuštění [86].

86. Následně připomněl, že podle předchozí judikatury se skutečnost, že po odsouzení může vést prodloužení časové hranice pro podmíněné propuštění ke zpřísnění podmínek výkonu trestu, týká výkonu trestu, a nikoli trestu samotného, a že tedy z takové okolnosti nelze vyvodit, že uložený trest by byl přísnější než trest uložený soudcem rozhodujícím ve věci samé [87].

[79] – Tamtéž, bod 35.

[80] – Tamtéž, bod 36.

[81] – Tamtéž.

[82] – Tamtéž.

[83] – Tamtéž, bod 37: stížnost byla *ratione materiae* neslučitelná s EÚLP ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a) EÚLP a musela být zamítnuta v souladu s čl. 35 odst. 4 EÚLP.

[84] – Viz rozhodnutí ESLP ze dne 31. srpna 2021, Devriendt v. Belgie (CE:ECHR:2021:0831DEC003556719, bod 24).

[85] – Tamtéž, bod 26.

[86] – Tamtéž, bod 28.

[87] – Tamtéž, bod 29.

87. ESLP následně dospěl k závěru, že ve věci J. Devriendta jde pouze o způsob výkonu trestu, aniž je jakkoli dotčen rozsah tohoto trestu, který se nemění [88]. V důsledku těchto skutečností rozhodl, že stížnost je nepřípustná [89].

88. Rozsudek Del Río Prada v. Španělsko je rozsudkem Velkého senátu, což mu dodává onu přirozenou autoritu spojovanou s touto nejváženější formací, v níž může ESLP rozhodovat. Rozhodnutí ve věcech Abedin a Devriendt jsou rozhodnutí o nepřípustnosti stížnosti vydaná výborem [90]. Rozdíl mezi těmito rozhodnutími spočívající v tom, v jaké formaci ESLP rozhodoval, je nicméně v kontextu projednávané věci irelevantní, neboť v obou případech je ESLP formálně činný stejným způsobem. Nanejvýš lze na tuto skutečnost pohlížet jako na známku toho, že pro ESLP byla dotčená problematika v rozhodnutích Abedin a Devriendt natolik jednoznačná, že se rozhodl svěřit rozhodování o těchto záležitostech výboru [91].

2) Použití na projednávanou věc

i) Prodloužení časové hranice pro podmíněné propuštění

89. Podle zjištění Soudního dvora v rozsudku Alchaster nespadá prodloužení časové hranice pro podmíněné propuštění samo o sobě do působnosti čl. 49 odst. 1 Listiny [92]. V této souvislosti lze vycházet z rozsudku Del Río Prada v. Španělsko a z rozhodnutí Devriendt v tom smyslu, že ESLP zastává jednoznačné stanovisko, že prodloužení časové hranice pro podmíněné propuštění je součástí výkonu trestu, a tudíž nespadá do působnosti čl. 7 odst. 1 EÚLP.

ii) Propuštění podmíněné posouzením komisařů pro podmíněné propuštění

90. Soudní dvůr v rozsudku Alchaster v podstatě konstatoval, že působnost čl. 49 odst. 1 Listiny se může případně vztahovat na situaci, kdy dotčené opatření v podstatě ruší možnost podmíněného propuštění nebo je součástí souboru opatření vedoucích ke zhoršení inherentní povahy trestu, jejž bylo původně možno uložit [93].

91. Úplné zrušení možnosti podmíněného propuštění lze v projednávané věci vyloučit, neboť – jak potvrdilo Spojené království na jednání – během posledního roku výkonu trestu je dotčená osoba *vždy* propuštěna na podmínku. Právě z tohoto důvodu se domnívám, že situace v projednávané věci není srovnatelná se situací ve věci Del Río Prada v. Španělsko.

92. Otázka, zda se v projednávané věci jedná o *soubor* opatření vedoucích ke zhoršení inherentní povahy trestu, jejž bylo původně možno uložit, je podle mého názoru ošemetnější, a tudíž je obtížné na ni odpovědět.

88 – Tamtéž, bod 30.

89 – Tamtéž, bod 34: stížnost byla shledána *ratione materiae* neslučitelnou s EÚLP ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a) EÚLP a byla zamítnuta v souladu s čl. 35 odst. 4 EÚLP.

90 – Výbory jsou mimo jiné složeny ze tří soudců, viz čl. 26 odst. 1 EÚLP a článek 27 jednacího řádu ESLP.

91 – Taková rozhodnutí o nepřípustnosti byla označena za „negativní judikaturu“, jejíž význam spočívá v tom, že „je přinejmenším v dohledné budoucnosti zbytečné podávat další srovnatelné stížnosti k ESLP“, viz Myjer, E. a Kempees, P., „Thoughts on the positive impact of negative case-law“, in *El Tribunal Europeo de Derechos Humano. Una visión desde dentro. En homenaje al juez Josep Casadevall*, Tirant Lo Blanch, Valencie, 2015, s. 343 až 356, na s. 352.

92 – Viz rozsudek ze dne 29. července 2024, Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, bod 97).

93 – Viz rozsudek ze dne 29. července 2024, Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, bod 97).

93. Jak uvedl předkládající soud [94] s odkazem na rozsudek Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) [95], který je v projednávané věci relevantní, deklarovaným účelem změny uvedeného aktu je chránit veřejnost tím, že pachatelé teroristických činů již nebudou propouštěni předčasně a automaticky a že dojde k prodloužení doby, po jejímž uplynutí lze teprve o propuštění těchto pachatelů uvažovat.

94. Jsem si dobře vědom skutečnosti, že toto je tvrzeným úmyslem zákonodárce. Zejména skutečnost, že je dotčená změna zaměřena konkrétně na pachatele teroristických činů, když zavádí zvláštní systém podmíněného propouštění pro určité jmenovitě určené teroristické trestné činy, by mohla být vykládána jako známka toho, že ve skutečnosti byla tato změna vedena úmyslem zvýšit tresty ukládané za takovéto trestné činy. Lze si rovněž klást otázku, zda se rozhodnutí zbavit určité kategorie pachatelů trestných činů práva na předčasné propuštění skutečně obecně týká technické otázky výkonu trestu, a nejedná se o nové vymezení trestu samotného. Popřípadě jinými slovy, jak se vyjádřil Court of Appeal (Odvolací soud) v rozsudku Uttley – přestože byl následně tento rozsudek zrušen House of Lords (Sněmovna lordů, Spojené království) – tvrzení, že nedošlo ke zpřísnění trestu, „neodpovídá realitě“ [96].

95. Nevidím však žádnou možnost, jak by mohl v projednávané věci tento případný záměr zákonodárce zpochybnit základní postulát, a sice že nedošlo ke změně trestu jako takového. Je nutno dodat, že již v rozhodnutí Hogben bylo deklarovaným cílem dotčeného opatření postihnout určité kategorie trestných činů [97]. Evropská komise pro lidská práva však podle všeho neshledala na této úvaze nic závadného [98].

96. Navíc se domnívám, že zavedení procesu posuzování potenciálního nebezpečí, které daný jednotlivec skýtá pro veřejnost, je součástí politiky výkonu trestu odnětí svobody ve vězení. Názorně to lze vyjádřit tak, že zásadní otázkou je, zda je dotčená osoba způsobilá vyjít v určitém okamžiku z vězení poté, co již podstatnou část trestu odnětí svobody vykonala. Pokud komisaři pro podmíněné propuštění dojdou k závěru, že dotčená osoba představuje *v daném okamžiku* nebezpečí pro veřejnost a musí ve vězení strávit větší část trestu, není mi jasné, jak by mohla být touto skutečností dotčena inherentní povaha trestu, jejž bylo původně možno uložit. Nedochází ke změně trestu jako takového; je na jednotlivci, aby se *v daném okamžiku* choval odpovídajícím způsobem a komisařům pro podmíněné propuštění prokázal, že je způsobilý k propuštění z vězení. To je podle mého názoru záležitost, která nemá nic společného s uloženým trestem. Jedná se o téměř tradiční problematiku politiky výkonu trestu odnětí svobody ve vězení. Skutečnost, že zbavení osobní svobody bude trvat i nadále, je důsledkem výše uvedeného.

97. Rád bych v této souvislosti zdůraznil, že úvahy rozvinuté v předchozím bodě jsou v plném rozsahu založeny na předpokladu, že pravomoc komisařů pro podmíněné propuštění je omezena na posuzování otázky, zda dotčená osoba představuje v daném okamžiku hrozbu pro veřejnost, že je toto posouzení prováděno plně v souladu s pevně stanoveným postupem a je řádně zdokumentováno. Musí platit, že komisaři pro podmíněné propuštění nemají nad rámec výše uvedeného žádnou další posuzovací pravomoc.

[94] – Viz bod 21 žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.

[95] – Viz rozsudek Supreme Court of the United Kingdom (Nejvyšší soud Spojeného království) ze dne 19. dubna 2023, Morgan a další v. Ministry of Justice, [2023] UKSC 14, [2024] AC 130, bod 69, k dispozici na adrese https://www.supremecourt.uk/cases/uksc-2022-0056.

[96] – Viz poznámka pod čarou 70 výše.

[97] – V uvedené věci se jednalo o osoby, které se dopustily vraždy příslušníků policie nebo vězeňské služby, o vraždy spáchané v rámci teroristických činů, sexuální nebo sadistické vrahy dětí a vraždy spáchané střelnou zbraní během loupeže; viz rozhodnutí Evropské komise pro lidská práva ze dne 3. března 1986, Hogben v. Spojené království (CE:ECHR:1986:0303DEC001165385, bod 4).

[98] – Tamtéž.

98. Jsou-li tyto podmínky splněny, jsem toho názoru, že se pozměněná opatření týkají výkonu trestu. Nemají vliv na inherentní povahu trestu, jejž bylo původně možno uložit, a tudíž na základě výše analyzované judikatury ESLP nespadají do působnosti čl. 7 odst. 1 EÚLP.

99. Zbývá odpovědět na otázku, zda v takové situaci, jako je situace v projednávané věci, poskytuje čl. 49 odst. 1 Listiny širší ochranu než čl. 7 odst. 1 EÚLP, resp. zda by takovou ochranu poskytovat měl.

iii) K článku 52 odst. 3 Listiny

100. Článek 52 odst. 3 Listiny stanoví, že pokud Listina obsahuje práva odpovídající právům zaručeným EÚLP, jsou smysl a rozsah těchto práv stejné jako ty, které jim přikládá EÚLP. Je nutno zdůraznit, že čl. 52 odst. 3 Listiny obsahuje záruku, a nikoli pouze možnost, toho, že Unie zajistí, aby nebyl ohrožen smysl a rozsah odpovídajících práv podle EÚLP [99]. Uvedené ustanovení zároveň upřesňuje, že toto pravidlo nebrání tomu, aby právo Unie poskytovalo širší ochranu.

101. Nevidím však žádný důvod k tomu, aby právě zde taková širší ochrana poskytnuta byla. Soudní dvůr rozhodl, že článek 49 Listiny obsahuje přinejmenším stejné záruky, jako jsou záruky zakotvené v článku 7 EÚLP, které musí být zohledněny na základě čl. 52 odst. 3 Listiny jakožto minimální úroveň ochrany [100]. Toto konstatování však samo o sobě pouze potvrzuje znění čl. 52 odst. 3 Listiny [101].

102. Jak uvedla Komise, neexistuje žádná zřejmá ústavní tradice společná členským státům, podle které by působnost čl. 49 odst. 1 Listiny byla nebo měla být širší než působnost čl. 7 odst. 1 EÚLP.

103. Stejně tak zde nevidím žádné aspekty specifické pro unijní právní řád, které by odůvodňovaly širší ochranu. Mohou existovat oblasti práva, v nichž jsou dány pádné důvody pro to, aby Unie poskytovala širší ochranu, než jaká náleží na základě odpovídajícího práva zakotveného v EÚLP. To však není případ projednávané věci. Je nutno pamatovat na ono inherentní a přirozené pnutí mezi případným dovoláváním se článku 49 Listiny a vysokou mírou důvěry (nikoli však vzájemnou důvěrou) [102], která i nadále přetrvává mezi Unií a Spojeným královstvím, pokud jde o závazek dodržovat základní práva [103]. V takové situaci je této křehké rovnováhy mezi uvedenými dvěma zásadami nejlépe dosaženo takovou úrovní ochrany základních práv, která je sladěna s úrovní ochrany podle EÚLP. Na tomto místě se mohu opět ztotožnit s lordem Binghamem a jeho konstatováním, že „význam [EÚLP] by měl být ve všech smluvních státech jednotný. Povinností vnitrostátních soudů je držet krok s judikaturou ESLP a jejím vývojem v průběhu času: nic víc, ale jistě ani nic méně“ [104]. Stejný přístup by měl zaujmout i Soudní dvůr v projednávané věci.

[99] – Viz Callewaert, J., „L'adhésion de l'Union européenne à la Convention européenne des droits de l'homme: une réponse logique à l'optionalité de la Convention européenne des droits de l'homme en droit de l'Union européenne“, in *Revue trimestrielle des Droits de l'Homme*, sv. 36, č. 141, 2025, s. 9 až 29, na s. 12.

[100] – Viz rozsudek ze dne 29. července 2024, Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, bod 92 a citovaná judikatura).

[101] – Článek 52 odst. 3 Listiny nebrání tomu, aby unijní právo poskytovalo širší ochranu než EÚLP.

[102] – Rozumím tomu tak, že se Soudní dvůr uchyluje k uplatnění zásady *vzájemné* důvěry pouze tehdy, když hovoří o vztahu mezi členskými státy Unie; viz rozsudek ze dne 29. července 2024, Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:649, bod 92 a citovaná judikatura). Naproti tomu se domnívám, že úroveň důvěry mezi Unií a Spojeným královstvím je podstatně vyšší než ve vztahu k většině ostatních třetích zemí.

[103] – V tomto smyslu viz stanovisko generálního advokáta M. Szpunara ve věci Alchaster (C-202/24, EU:C:2024:559).

[104] – Viz Regina v. Special Adjudicator (odpůrce) *ex parte* Ullah (FC) (navrhovatel), [2004] UKHL 26, bod 20, k dispozici na adrese: https://publications.parliament.uk/pa/ld200304/ldjudgmt/jd040617/ullah-1.htm.

3) Závěrečné poznámky

104. Rád bych toto stanovisko uzavřel dvěma závěrečnými poznámkami, v jejichž duchu musí předkládající soud provést své posouzení.

105. Zaprvé projednávaná věc se týká pouze záruk stanovených v čl. 7 odst. 1 EÚLP a v článku 49 Listiny. Jak bylo názorně doloženo v tomto stanovisku, opatření upravující výkon trestu nemohou být v zásadě předmětem přezkumu podle čl. 7 odst. 1 EÚLP. Nelze však ztrácet ze zřetele skutečnost, že vězňům i nadále náleží celá řada dalších základních práv, jako je právo volit podle článku 3 (prvního) dodatkového protokolu k [EÚLP] či některá práva obsažená v záruce respektování soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence podle článku 8 EÚLP [105], což jsou pouze dva příklady z mnoha.

106. Zadruhé a závěrem bych rád opakovaně zdůraznil, že je na předkládajícím soudu, aby uplatnil navržený výklad na věc, která mu byla předložena, a že přitom musí vynaložit maximální úsilí, aby posoudil, zda dotčená opatření, označovaná Spojeným královstvím jako „politika výkonu trestu odnětí svobody ve vězení“, skutečně představují politiku upravující výlučně výkon trestu.

VI. Závěry

107. Ve světle výše uvedených úvah navrhuji Soudnímu dvoru, aby na předběžnou otázku položenou Supreme Court (Nejvyšší soud, Irsko) odpověděl následovně:

„Článek 49 odst. 1 druhá věta Listiny základních práv Evropské unie

musí být vykládán v tom smyslu, že pojem ‚přísnější trest‘ obsažený v tomto ustanovení nezahrnuje v zásadě situaci, kdy byla ustanovení právního předpisu upravující režim podmíněného propuštění pozměněna tak, že právo na automatické podmíněné propuštění po vykonání poloviny uloženého trestu bylo nahrazeno právem na propuštění až po vykonání alespoň dvou třetin uloženého trestu, přičemž toto propuštění závisí na posouzení prováděném komisaři pro podmíněné propuštění.“

[105] – Podrobně viz Padfield, N., „Article 8 and the rehabilitation of offenders: a view from Cambridge, England“, in Casadevall, J. a Raimondi, G. *et al*., *Liber amicorum Dean Spielmann*, Wolf Legal Publishers, Oisterwijk, 2015, s. 457 až 464.